

Överslagshandlingar och omriktade beteenden som problembeteenden

Kort beskrivning av överslagshandlingar

Överslagshandlingar kan sägas vara beteenden som en individ tar till i konfliktsituation eller då den nås av motstridiga stimuli, beteenden som inte alls har något med individens vilja att göra. Det kan t ex vara i en hotfull situation mellan två hundar då den ena plötsligt börjar nosa i marken. Eller då vi människor kliar oss bakom örat eller rättar till håret då vi funderar på något problem eller känner oss stressade. Man kanske kort och gott skulle kunna säga att överslagshandlingar uppkommer då individen hindras att göra vad den vill, och istället gör den något helt annat.

Omriktade beteenden

Omriktade beteenden är något som ibland kan förväxlas med överslagshandlingar. Det är då fråga om att hunden blir förhindrad att få utlopp för ett beteende, och riktar det mot ett annat föremål eller en annan individ. Om en hundaggressiv hund är kopplad vid ett hundmöte (dvs hindrad från att nå den mötande hunden) kan den då den inte når den tänkta antagonisten istället ge sig på sin hundkompis bredvid. Hunden utför med andra ord det tänkta beteendet, men riktar det åt ett annat håll. För människor kan det vara fråga om att slå näven i bordet istället för på den man är arg på.

Det evolutionära perspektivet

En förklaring till varför en individ tar till överslagshandlingar, är därför den har predispositioner för det. I fallet med hunden som nosar i marken vid hot från en annan hund, finns det de som påstår att det är en lugnande signal. Kanske har vad som under evolutionen hos hunddjuren från början varit en överslagshandling utan egentligt värde, fått ett stort överlevnadsvärde hos de individer som började med dem. Har de som kunde avstyra slagsmål, kanske med dödlig utgång, varit de som kunnat föra sina gener vidare? Kanske har flera av de lugnande signalerna genomgått denna möjliga utveckling?

Nytta för individen

En annan förklaring till både överslagshandlingar och omriktade beteenden kan vara att hunden får utlopp för energi som "laddats" inför en konfliktsituation. Att hundar av vissa typer har en förkärlek till att springa runt, runt, till synes okontaktbara i ett "spring-fnatt" har nog många sett. Vissa andra hundar verkar i samma situationer istället börja bita och slita i

koppel eller kläder.

En inlärdd aspekt

Givetvis bör det också förekomma de fall där hunden också lär sig aktivt att dra nytta av sitt beteende. Hundar som i överslagshandlingar eller omriktade beteenden biter och drar i koppel och kläder har kanske börjat med ett självbelönande beteende, dvs att själva kämpandet i sig blivit en kul lek för hunden. Dessa problem har en förmåga att eskalera, så att hunden inte bara tar sig för dem där den varit behjälpt av en överslagshandling eller ett omriktat beteende, utan även i andra situationer. Kanske börjar den att bita i koppel och kläder för att få uppmärksamhet.

Rasskillnader

Man kan tänka sig att hundens mentalitet också borde kunna styra vad den lättast har att ta till i en konfliktsituation. Vissa hundar börjar gräva frenetiskt, andra springa runt, ytterligare andra börjar med kampek, och säkerligen finns det också många andra beteenden som dyker upp. Vad som är bland det mest problematiska är förmodligen hunden som i brist på bättre saker att bita i, börjar bita i koppel och kanske också kläder.

Metoder för träning

Att förekomma och avleda

Ett ofta fungerande och bra sätt att undkomma problem med överslag, är att lära känna sin hund och kunna tolka sin hunds signaler. På så sätt kan man lätt styra om det beteende man förväntar sig ska komma, till ett lämpligare. Då hunden visar tecken, t ex på att en överslagshandling är på antågande, kan man ge hunden en uppgift som inte är förenlig med överslagshandlingen, och låt på så sätt hunden få utlopp för sin energi genom samarbete med oss.

Ignorering

Om du av någon anledning inte hinner med att förekomma och avleda, torde ett bra alternativ vara ignorering. Att antingen vända ryggen till, eller snabbt binda upp hunden för att sedan ignorera den tills den självmant lugnat ned sig, är ett sätt som inte ger hunden någon anledning att fortsätta för att få uppmärksamhet.

Ryckreflexen

Ett annat alternativ till ignorering som man vid vissa tillfällen kan man nyttja sig av, är den ryckreflex däggdjuren utrustats med. Man kan genom ett skarpt eller oväntat kort ljud eller en dusch med en vattenspruta få hunden att avbryta sitt beteende. Under detta korta tillfälle kan man påkalla hundens uppmärksamhet och styra in den på ett acceptabelt

beteende, ge den en uppgift eller liknande.

Social bestraffning

Att använda en social korrigerings eller bestraffning i ett läge då hunden är inriktad på kamp eller är mycket stressad, kan ge vissa bieffekter. Den främsta är att många hundar då gärna ökar sitt motstånd, de blir sporrade i sin kampiver. Detta kan i sin tur ge en ond spiral, där ägaren tror sig behöva korrigera ännu skarpare, och i slutändan kan man tänka sig att hundens förtroende för ägaren blir förstört.

Stresshantering och frustrationsträning

Många gånger är ständigt upprepade överslagshandlingar som kanske till allt större del blir en dålig ovana, ett tecken på stress hos hunden. Hunden kanske har svårt att hantera frustration då den hindras att göra vad den vill (t ex rusa fram till andra hundar, människor eller andra djur då den hindras av kopplet). En betydande del i träningen blir då att få hundens vardag mindre stressfylld, samt att hjälpa hunden att hantera sin stress på ett bra sätt istället för att bli frustrerad. Sådana träningsplaner måste givetvis upprättas individuellt hos en erfaren problemhundsutredare.

Läs mer:

Sjölander, Sverre: Etologi, Fältbiologerna, Märsta Tryckeri, 1972

Rugaas, Turid: I samspråk med hunden, lugnande signaler.

MacConnell, Patricia: Förstå och bli förstådd.